

א"ב ואל"ו בתורה

2. ז'א סנכזין גז' א'

1. אלה ג'ק' סלג' א'ו'

ומת כל בכור. ולא אמר והרגתי כל וגו'
עוד ירצה על דרך אומרים ז"ל (שבת ל"ד.) יהב ביה עיניה וקטליה, גם אמרו ונעשה גל של עצמות. והנה דברים אלו בהשקפה ראשונה ירחקם השכל כי אך תהיה ראיית צדיק לרעה והלא כתיב (משלי כ"ב) טוב עין הוא יבורך, גם ציין ר' שמעון בן יוחאי ז"ל (נהר ח"ג ד"א) לרע עין המזיק בעינו כי הוא חלק רע. אכן אחר ההשקפה בדקדוק אומרים יהיב עיניה היה לו לומר ראה בו בעיניו, אלא להיות כי כל חלק רע שבעולם בהכרח כי יהיה לו דבר המעמיד כל שהוא מהחינוכי שהוא בחינת הטוב כי חלק הרע שם מיחה יש לו ואיך יחיה ויהיה במציאות ואין צריך לומר שיתנועע וילך כבעלי חיים, לזה בהכרח שיהיה בו חלק כל שהוא מבחינה הנקראת חיים זה חלק טוב. ובוה תשכיל להבין מאמרם ז"ל (סוכה ג"ב.) כי לעתיד לבא יביא הקדוש ברוך הוא לס"מ וישחטנו במעמד הצדיקים וכו' עד כאן. ודברים אלו אין להם משמעות כי לא יוצדק שחיטה למלאך, ולמה שהקדמנו תהיה הכוונה כי יסיר ממנו חלק המחיהו ובהסרת ממנו חלק הטוב זו היא שחיטתו.

עוד יש לך לדעת כי כל מקור ישאף למינו וישאבנו, וזה הוא סוד בחינת בירורי ניצוצי הקדושה באמצעות נשמות ישראל ועסק תורתם, והצדיקים העצומים קדמונינו יכירו בהביטם באדם רשע לבורר ממנו כח החיוני שהוא בחינת הטוב באמצעות הראיה הדקה אשר יביטו בעין החכמה להוציא חלק הטוב ההוא כי כשיתכוין למול ענף הקדושה תעשה בו נפש הצדיק כמעשה אבן השואבת לברדל הנקראת קאלמיט"ע בלע"ז שתוציאנו ממקום שנקבע שם בראיה, וה' עשה דמינות בעולם להאמין אדם בתורת חכם. ומעתה נמצא דעת אלהים באומרו ומת כל בכור פירוש כי באמצעות שאני עובר בתוך מצרים בזה ימות מעצמו כל בכור כנתינת עין של חכמים ברשעים ועושים אותם גל של עצמות

כי באמצעות כן יצא מהם החיוניות כמו כן הדבר הזה שיפריד מהם באמצעות העברתו שם כל נשמות הבכורות והבן הדברים. ואומרו כל בכור פירוש לא שתצא הנפש מהגוף לבד אלא שגם בחינת נפש תמות גוף ונפש של קליפת בכור מצרים. ואולי כי בזה לא נתעצם שום גלות עוד כבחינת גלות ושעבוד מצרים כי אכר כח הקליפה העצום שהוא בחינת בכור:

א"ל רבא מי קא מדמינן נהרנ מתוך רשעו למת מתוך רשעו מת מתוך רשעו כיון דכי אורחיה קבויית לא הויה ליה נפרה נהרנ מתוך רשעו כיון דלאו כי אורחיה מייית הויה ליה כפרד יתדע דכתיב "מזמור לאסף אלהים באו גוים בנהלחך ממאו את היכל קדשך [וגו'] נתנו את נהלת עבדיך מאבל לעוף השמים בשר חסדיך לחיתו ארץ מאן עבדיך ומאי חסדיך לאו חסדיך חסדיך ממש עבדיך הנך דמחיבי דינא דמעיקרא וכיון דאיקמול קרי לחו עבדיך

עוד ירמוז למה שאמרו ז"ל (שבת קמ"ו.) ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, וזו היא סגולתן מכל העמים שלא פסקה זוהמתן. עוד ירמוז סתר עליון לפי מה שקדם לנו כי ענפי הקדושה נתפוררו בעולם ואין מציאות להם להתברר זולת באמצעות ישראל וביותר באמצעות עסק התורה שהיא כאבן השואבת ניצוציה במקום שהם, ואותם ניצוצי הקדושה גם להם יקרא סגולה, והוא אומרו והייתם קרינן ביה והייתם פירוש כה"א מלאפרים כי הם יהיו הוית סגולה מכל העמים אשר נפוצו שם באמצעות התורה כמאמרם ז"ל וכמו שכתבנו כמה פעמים הדברים במעשה מצרים. ואמרו כי לי כל הארץ כאן רמוז שיש לו סגולה מפוזרת בכל הארץ, וזה טעם פיזור ישראל בדי רוחות העולם לחזור אחר הסגולה שהיא אבידתם. והנה זולת עונם של ישראל היו יכולים השגת הדבר בלא פיזור בעולם אלא בכח עוצם תורתם היו מולכים בכל העולם ושואבים כל בחינות הקדושות מכל מקום שהם, ובאמצעות החטא תש כוחם וצריכין לרדת שמה לברר הטוב ההוא:

8. יפה דרך מן ה' יתור מכמה מלקיות. כאן הורנו חז"ל נועם דרך החינוך, כי לא במהלומות יתונך האדם כ"א בדרכי נועם, והיראה האמיתית היא יראת הרוממות הבאה מצירוף האתכה הנאמנה. ועד הזמנים האחרונים לא ירדו חכמי הפדגוגיא לזה, והי' דרך חינוכם רק במקל תובלים, עד הימים האלו שהנסינות הרבים הוכיחום להשכיל את אשר הורו לנו חז"ל ברוח קדשם.
 עא. ר"ל אומר יותר ממאה מלקיות, שנאמר "תחת גערה במבין מהכות כסיל מאה". נראה שהוסיף על דברי רבי יוחנן הקודמים, שאמר יותר מכמה מלקיות, דיש שני ענינים בחינוך המוסרי: יש חינוך תמידי להרגיל את האדם במעשים טובים ובמדות טובות, ויש חינוך פתאומי, מקרי, בשעה שמזדמן שטר מדרך הישר ונחוץ להוכיחו. והנה רבי יוחנן אמר יותר מכמה מלקיות, הכונה שהוא טוב להשתדל שתהי' ההדרכה המוסרית באה במחונך מצד שכלו והכרתו בתמידות יותר מאלו נכהו ועי"ז נחנכהו לסוד מרע בכלל וללכת בדרך טובים. ור"ל אמר יותר ממאה מלקיות, הכונה אפי' בשער החינוך המקרי, כי השחית דרכו בחטא ופשע חמור שראוי ללקות מאה מלקיות, האופן היותר גדול במוכים בעד פשעם לפי הנהוג מדרך החינוך גם ע"ז יפה המרדות השכלית, כי הניצוץ השכלי שבאדם יאיר גם מחשכי לב אותם שכבר העוו דרכם, רק החובה העליותם במעלת נבונים, שיהיו ראויים להכיר ערך המרדות שבלב.